

14.04

2022

Czwartek, 14 kwietnia, 19.30 | Thursday, 14 April, 7:30 pm
Filharmonia Narodowa – Sala Koncertowa | Warsaw Philharmonic – Concert Hall

Valentyn Silvestrov (1937)

ar. na orkiestrę | arr. for orchestra Eduard Resatsch

Modlitwa za Ukrainę
Prayer for the Ukraine

Mieczysław Karłowicz (1876–1909)

Odwieczne Pieśni poemat symfoniczny op. 10
Eternal Songs, Symphonic Poem, Op. 10

- 1. Pieśń o wiekuistej tęsknocie | Song of Everlasting Longing*
- 2. Pieśń o miłości i śmierci | Song of Love and Death*
- 3. Pieśń o wszechbycie | Song of the Universe*

Przerwa | Intermission

Antonín Dvořák (1841–1904)

IX Symfonia e-moll „Z nowego świata” op. 95
Symphony No. 9 in E minor “From the New World”, Op. 95

- 1. Adagio – Allegro molto*
- 2. Largo*
- 3. Scherzo. Molto vivace*
- 4. Allegro con fuoco*

Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa

Jerzy Semkow Polish Sinfonia Iuventus Orchestra

Yaroslav Shemet – dyrygent | conductor

PARTNER

Koncert jest dedykowany Polskiej Misji
Medycznej i jej pomocy w Ukrainie.
The concert is dedicated to the Polish
Medical Mission and its assistance

Yaroslav Shemet

Yaroslav Shemet

Jest jednym z najbardziej uznanych dyrygentów młodego pokolenia. W wieku zaledwie 25 lat objął stanowisko kierownika artystycznego Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Śląskiej. Obecnie jest również pierwszym gościnnym dyrygentem Neue Philharmonie Hamburg. W sezonie 2020/21 sprawował funkcję głównego dyrygenta Orkiestry Symfonicznej Filharmonii Narodowej we Lwowie INSO-Lviv, a od czasu ukończenia studiów jest najmłodszym akademickim wykładowcą Akademii Muzycznej im. I.J. Paderewskiego w Poznaniu w Instytucie Dyrygentury. Koncertował z zespołami Philharmonie der Nationen, Staatsorchester Braunschweig, NFM Filharmonii Wrocławskiej, Polskiej Filharmonii Bałtyckiej, Filharmonii Poznańskiej, Filharmonii Łódzkiej, Filharmonii Sudeckiej, Filharmonii Opolskiej, z Orkiestrą Symfoniczną miasta Pragi i Youth Symphony Orchestra of Ukraine oraz Sepia Ensemble. Występował w Elbphilharmonie w Hamburgu, Shanghai Grand Theatre czy Harbin Opera House, a także na festiwalach w Bayreuth, Monachium i Hongkongu. Jako kierownik muzyczny zadebiutował w Operze Bałtyckiej w Gdańsku w 2018 roku w *Poławiaczach pereł* G. Bizeta. W tym samym roku rozpoczął współpracę jako dyrygent gościnny z Operą Narodową w Odessie, a od 2021 roku – również z Operą Śląską.

Był pomysłodawcą i dyrektorem artystycznym Polish Symphony Orchestra. W latach 2018–19 był dyrygentem Youth Symphony Orchestra of Ukraine i asystentem Oksany Lyniv, dyrektor artystycznej orkiestry. Specjalizuje się w wykonawstwie muzyki współczesnej, ma na swoim koncie ponad 40 prawykonań.

Is one of the most esteemed conductors of the young generation. At the age of only 25, he has started to work as the artistic director of the Silesian Philharmonic Symphony Orchestra. Currently he is also the first guest conductor of the Neue Philharmonie Hamburg. In the 2020/21 season he was the first conductor of the INSO-Lviv Symphony Orchestra of the Lviv National Philharmonic. Upon graduation, he became the youngest lecturer at the Conducting Institute of the Ignacy Jan Paderewski Academy of Music in Poznań.

Shemet has performed concerts with such ensembles as the orchestras of the Philharmonie der Nationen, the Staatsorchester Braunschweig, the NFM Wrocław Philharmonic, the Polish Baltic Fryderyk Chopin Philharmonic, the Poznań Philharmonic, the Łódź Philharmonic, the Sudety Philharmonic, the Opole Philharmonic, as well as the Prague Symphony Orchestra, the Youth Symphony Orchestra of Ukraine, and the Sepia Ensemble. He has performed in the Elbphilharmonie in Hamburg, the Shanghai Grand Theatre, the Harbin Opera House, and at festivals in Bayreuth, Munich, and Hong Kong.

In 2018 Shemet debuted in the role of a music director at the Baltic Opera in Gdańsk, in the production of Bizet's *The Pearl Fishers*. Since that very year he has worked as a guest conductor at the Odessa National Academic Theatre of Opera and Ballet, since 2021 also undertaking that role at the Silesian Opera.

Shemet was the initiator and the artistic director of the Polish Symphony Orchestra. In 2018–19 he conducted the Youth Symphony Orchestra of Ukraine and was the assistant to Oksana Lyniv, the orchestra's artistic director. Shemet specialises in performing contemporary classical music, with over 40 world premieres to his credit.

Polska Orkiestra Sinfonia Iuventus im. Jerzego Semkowa

The Jerzy Semkow Sinfonia Iuventus Polish Orchestra

Powstała z inicjatywy Jerzego Semkowa, jednego z najwybitniejszych dyrygentów polskich. Utworzona przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na mocy rozporządzenia z 1 października 2007 roku jest państwową instytucją artystyczną. W skład orkiestry wchodzi najzdolniejsi absolwenci i studenci akademii muzycznych, którzy nie ukończyli 30 lat.

Sinfonia Iuventus rozpoczęła działalność artystyczną w czerwcu 2008 roku, od tego czasu współpracowała z wieloma uznanymi dyrygentami i solistami.

Orkiestra zrealizowała wiele rejestracji płytowych, radiowych oraz telewizyjnych dla Universal Music, CD Accord, DUX, Polskiego Radia, Albany Records, TVP Kultura, Warner Classics. Występowała na wielu estradach koncertowych, m.in. Grand Auditorium UNESCO (Paryż), Grande Auditório (Lizbona), Auditorio Nacional de Música (Madryt), Palais de la Musique et des Congrès (Strasburg), Konzerthaus (Berlin), Musikverein (Wiedeń), National Grand Theatre (Pekin), a także w najważniejszych salach stolic Europy Środkowej i Wschodniej oraz podczas licznych festiwalu w Polsce i za granicą.

Od kwietnia 2009 roku zespół należy do Europejskiej Federacji Narodowych Orkiestr Młodzieżowych, a od września 2018 roku do Zrzeszenia Filharmonii Polskich. W latach 2013-2020 Krzysztof Penderecki był honorowym patronem artystycznym orkiestry.

W 2018 roku Sinfonia Iuventus obchodziła jubileusz dziesięciolecia działalności artystycznej, a podczas koncertu 8 października w Filharmonii Narodowej w Warszawie oficjalnie przyjęła imię Jerzego Semkowa.

Was set up at the behest of Jerzy Semkow, one of the most eminent Polish conductors. Established by the Minister of Culture and National Heritage under the regulation of 1 October 2007, it is an artistic institution of the Polish State. The orchestra consists of the most talented graduates and students of music academies under 30.

The Sinfonia Iuventus initiated its artistic activity in June 2008, and since then has worked with a plethora of recognised conductors and soloists. It has made numerous CD, radio, and TV recordings for Universal Music, CD Accord, DUX, Polish Radio, Albany Records, TVP Kultura, and Warner Classics, and performed at numerous concert stages, notably in the Grand Auditorium of UNESCO in Paris, the Grande Auditório in Lisbon, the Auditorio Nacional de Música in Madrid, Palais de la Musique et des Congrès in Strasburg, the Berlin Konzerthaus, the Viennese Musikverein, the National Grand Theatre in Beijing, and in the most important halls in the capitals of Central and Eastern Europe, also at numerous festivals, both in Poland and abroad.

Since April 2009 the Orchestra has been a member of the European Federation of National Youth Orchestras, and since September 2018 – of the Polish Philharmonic Association. In 2013–20 Krzysztof Penderecki was its honorary artistic patron. In 2018 the Sinfonia Iuventus celebrated ten years of its artistic activity, and officially adopted the name of Jerzy Semkow at a concert at the Warsaw Philharmonic on 8 October.

sinfoniaiuventus.pl

Valentyn Silvestrov

Modlitwa za Ukrainę

Modlitwa za Ukrainę Valentyna Silvestrova skomponowana została w 2014 roku. Kompozytor uczestniczył w tym czasie w zgromadzeniach ludzi protestujących na placu Majdan w Kijowie, gdzie obok protestów słyszało się modlitwy i pieśni pokojowe śpiewane przez zgromadzonych. W lutym 2014 roku padły strzały – zginęło 80 osób. W reakcji na te wydarzenia nazwane Euromajdanem – Rewolucją Godności, Silvestrov skomponował wiele chóralnych hymnów, elegii, modlitw, manifestujących jego niezachwianą wiarę w religijne korzenie kultury narodowej. Utwory te kompozytor połączył w jeden wielki 15 częściowy cykl zatytułowany *Majdan. Modlitwa za Ukrainę* na chór a cappella, zaczynająca się od słów *Boże, chroń Ukrainę*, jest częścią wstępną owego cyklu.

Na dzisiejszym koncercie wykonana zostanie orkiestrowa wersja utworu Silvestrova.

Aranżacji na orkiestrę dokonał ukraiński wiolonczelista Eduard Resatsch, członek orkiestry Bamberger Symphoniker.

Mieczysław Karłowicz

Odwieczne Pieśni poemat symfoniczny op. 10

Początek XX wieku był dla Mieczysława Karłowicza czasem intensywnym. Przez niespełna cztery lata stworzył sześć poematów symfonicznych, sporo publikował i działał społecznie. Poemat *Odwieczne pieśni* ukończył w 1906 roku, a ich prawykonania w Berlinie i Warszawie wzbudziły szczerze głosy uznania. Po polskiej premierze Aleksander Poliński nazwał dzieło „cenną tęczowego blasku perłą muzyczną” i wiele wskazywało na to, że niedoceniany wcześniej talent Karłowicza w końcu zostanie dostrzeżony, a jego kariera rozkwitnie. Tak się jednak nie stało. 8 lutego 1909 roku kompozytor wybrał się w samotną wycieczkę w ukochane Tatry, która okazała się jego ostatnią. Zginął przygnieciony lawiną śnieżną u stóp Małego Kościelca.

Pod wieloma względami *Odwieczne pieśni* to utwór wyjątkowy, symboliczny. W poematach symfonicznych muzyka często portretuje postaci, ich przeżycie lub zdarzenia – tutaj jednak program ma charakter filozoficzny. Kompozytor dał w nim wyraz doświadczeniu potęgi i piękna natury, odczuciu nicości własnego ja wobec bezkresu przyrody, a jednocześnie niemal duchowego wywyższenia, „roztopienia we wszechistnieniu”, którego doznawał podczas górskich wypraw. Leszek Polony stwierdził kiedyś, że „*Odwieczne pieśni* stały się osobistym *Requiem* swojego twórcy”. Trudno oprzeć się wrażeniu, że pełna melancholii i dramatycznych momentów muzyka tryptyku stanowi, jeśli nie wyraz jakiegoś podświadomego przecucia bliskości końca, to z pewnością rodzaj podsumowania doczesnej twórczości.

W tym poemacie symfonicznym do głosu dochodzą najważniejsze cechy stylu kompozytorskiego Karłowicza. Twórca posiadał rzadkie wyczucie głębi brzmienia, potrafił rzeźbić w dźwiękowej materii i sprawiać, by pozbawiona słów muzyka mogła śpiewać samymi tylko melodiami i odcieniami barw. Równie umiejętnie operował kontrastami. W zestawieniach charakterów, niespokojnych momentach oczekiwania i dynamicznych kulminacjach daje o sobie znać jego w pełni dojrzały zmysł dramaturgiczny, a zawarte w *Odwiecznych pieśniach* abstrakcyjne idee przybierają niemal namacalne kształty.

Wprawdzie kompozytor nie pozostawił w tym przypadku autorskiego komentarza, ale każdej części poematu nadał sugestywny tytuł: *Pieśń o wiekuistej tęsknocie*, *Pieśń o miłości i śmierci* oraz *Pieśń o wszechbycie*. Ponadto na jednej z zaginionych podczas II wojny światowej stronnic partytury miał nawet zanotować poetyckie nazwy wzajemnie kontrapunktujących się i przetwarzanych tematów z poszczególnych ogniw.

Narracja pierwszej pieśni rozwija się powoli. Wśród niepokojących współbrzmień orkiestry, dysonujących harmonii i ciemnych, głębokich barw instrumentalnych, rożek angielski intonuje główny „temat nieukozonej tęsknoty”, nadając ton całej części. W środkowym ogniwie nastrój ulega przemianie – melodia „tematu miłosnego rozmarzenia” przynosi ciepło i kojące poczucie spełnienia, wkrótce przełamane wraz z pojawieniem się chorałowego „tematu śmierci-wieczności”, w którym słychać echa

żałobnej białoruskiej pieśni ludowej. Ostatnia część ma żywy, uroczysty charakter. Prym wiedzie tutaj alikwotowy „temat Wszechbytu” – znak fascynacji muzyką Ryszarda Straussa i Ryszarda Wagnera. Wśród pysznego brzmienia instrumentów blaszanych, migotliwych wysokich smyczków i błyskotliwej perkusji, Karłowicz kończy dzieło pełnym radości i triumfu muzycznym przesłaniem.

Karolina Dąbek

Antonín Dvořák

IX Symfonia e-moll „Z Nowego Świata” op. 95

Pierwszego października 1892 roku Dvořák objął stanowisko dyrektora artystycznego Narodowego Konserwatorium Muzycznego w Nowym Jorku. Dla instytucji aspirującej do miana pierwszej uczelni muzycznej USA pozyskanie władającego płynną angielszczyzną czeskiego kompozytora, od niedawna doktora *honoris causa* uniwersytetów w Pradze i w Cambridge, było wielką szansą. Żywiono nadzieję, że z jego udziałem rozwiązany zostanie problem stworzenia amerykańskiej muzyki narodowej. Sądono, że można tego dokonać w oparciu o pierwotne melodie Indian i Murzynów. Nie były one Dvořákowi obce. Z występu Irokezów i Komanczów w 1879 roku w Pradze pozostał mu komplet materiałów prasowych, zawierający 8 nutowych przykładów. Kompozytor nie cytował jednak nigdy żadnych melodii, również w Czechach, gdzie na co dzień miał do czynienia z naiwnym wyobrażeniem muzyki narodowej jako wiązanek swojskich śpiewek. „Nie mam zamiaru – mówił w wywiadzie dla »Chicago Tribune« – przejmować melodii śpiewanych na plantacjach, kreolskich czy z Południa, i opracowywać ich jako tematów [...]. Ale studiuję oryginalne melodie tak długo, aż oswoję się z ich charakterystycznymi rysami i jestem gotów tworzyć muzyczne obrazy, które rysy te zachowują i rozwijają.”

IX Symfonia miała więc być częścią pedagogicznej misji Dvořáka w Ameryce, wskazywać młodym kompozytorom amerykańskim kierunek inspiracji i stosowne metody. Dlatego jej forma jest przejrzysta, tematy zaś czytelne i naturalne, a zarazem pomyślane tak, aby mogły się wzajemnie kontrapunktować. Ale znaczenie tej czteroczęściowej Symfonii wykracza daleko poza owe edukacyjne założenia.

- Z pojedynczych impulsów blachy, rozcinających liryczny wstęp (*Adagio*), powstaje ostry łuk tematu części pierwszej (*Allegro molto*), a z rytmicznej figury smyczków przedzielającej jego wystąpienia (waltornia, później obój), wyrasta temat drugi (flet i obój unisono). Temat trzeci, rozpoczęty w najniższym rejestrze fletu, jest odwróceniem pierwszego – zarówno co do rysunku, jak i barwy. Każda nuta tej kompozycji wyrasta z materiału tematycznego, a tym samym całość przenikają owe „charakterystyczne rysy” harmoniczne, rytmiczne i melodyczne, z których najsilniej uderza nas swobodnie traktowana pentatonika.

- Część II *Largo* – to właściwie dwie pieśni, pełne pentatonicznych zwrotów, jedna o reprzyzowej, druga o rondowej formie. Otwiera je chorałowe motto instrumentów dętych, które powtarza się wkrótce potem i tuż przed zakończeniem – zawsze zakończone tremolem kotłów. Główną, „wahadłową” melodię pieśni pierwszej (*Des-dur*), prowadzi rożek angielski. Pieśń druga (*cis-moll*), w nieco szybszym tempie, zestawia dwa wątki melodyczne: jeden rozwijający natarczywą figurę z triolą i drugi w typie hymnicznej kantyleny, usytuowanej ponad fantazyjnym kontrapunktem. Tutaj następuje liryczna kulminacja *Larga*, ale kulminacja dynamiczna niespodziewanie przychodzi z zewnątrz – we wtrąconym, pełnym ruchu scherzandowym ogniwie, w którym spotykają się główne tematy części pierwszej i drugiej.

- Część III (*Scherzo. Molto vivace*) jest rondem. Dynamiczny refren przedziela dwa tria, z których pierwsze pojawia się dwukrotnie, drugie zaś pełni rolę epizodu środkowego. Wszystko tutaj przykuwa uwagę – od początkowego, jaskrawego wejścia tutti, poprzez kanoniczne przeprowadzenie ostro artykułowanego motywu (flety, klarnety), który nieustannie narasta, swoją nieprzewidywalną pulsacją wprawiając w zdumienie usiłującego doliczyć się miary słuchacza. Muzyka ta kontrastuje z klimatem poprzedzającej części wszystkimi niemal możliwymi do pomyślenia parametrami: tonacją, tempem, artykulacją, dynamiką, typem ruchu.

• Początek części IV (*Allegro con fuoco*) nie pozostawia wątpliwości, że chodzi tu o prawdziwy „wielki finał”. Seria potężnych impulsów poprzedza klasycznie zbudowany temat, który swą architekturą, powagą i potęgą brzmienia niewiele ma sobie równych w całej symfonice. Drugi liryczny temat (klarnet solo) utrzymany jest w tym samym tempie. Przetworzenie oparte jest wyłącznie na przemianach głównych tematów poprzednich części prowadzących do ostro rytmizowanej kulminacji. Raz jeszcze wszystkie główne tematy spotykają się w kodzie, „puszczonej w ruch” zagęszczającymi się powtórzeniami figury rogów.

Premiera *Symfonii* przyniosła Dvořákowi olbrzymi sukces. Dyrygował Anton Seidl. Tuż przed dostarczeniem mu partytury kompozytor dopisał na karcie tytułowej nagłówek „Z Nowego Świata”. To przesłanie obiega kulę ziemską po dziś dzień.

Maciej Negrey

Fotograficy / Photographs: Karol Fatyga, Archiwum Stowarzyszenia im. LvB / LvB Association archives.

© 2022, Stowarzyszenie im. Ludwiga van Beethovena / Ludwig van Beethoven Association

